

Varga Kamill

NEMES JÁSZBERÉNY VÁROSA

Nagy fába vágta a fejszét a Jászsági Évkönyv Alapítvány, amikor közös erővel elhatározták, hogy összeállítanak egy új és átfogó kiadványt, amely Jászberény város történetének évszázadait aprólékosan bemutatja. Nem könnyű azért sem, mert a korábban élt történések, elkötelezett jász lokálpatrióták több évtizedes gyűjtőmunkáját túlszárnyalni szinte lehetetlen feladat.

Talán egy-két kétség is felmerülhetett a könyvkiadással kapcsolatban. Vajon ki fogja megírni? Kinek van erre ideje? Ha pedig többen írják, akkor ki lesz a főszerkesztő, hiszen az ő munkája nem kevesebb, mint az egyes tanulmányok megírása. Vajon ki vesz ma már könyveket? Miből fogjuk kiadni? Hiszen egyetlen könyv kiadása is sokba kerül, de három!

Míndezeket a hátráltató véleményeket leküzdve nagy örömmel vehette kezébe az olvasó, jászok és nem jászok, szimpatizánsok és érdeklődők az első kötetet. Impozáns megjelenés: borítóján – a hozzá nem szokott szemnek talán nehezen kivehető – jegyzőkönyv, mely 1732-ben keletkezett, és Jászberény Nemes Városának tanácsa által íratott. Ami azonban elsöre feltűnik az írás előterében a várost ábrázoló kép, jól kivehetően a Nagytemplom és a Barátok temploma, a Zagyva és a Kőhíd. Ez a négy szó, ez a négy „intézmény” sokak számára talán idegenül hangzik, de a könyv szerzőinek történeteket, életérzést, eseményeket jelentenek. Hiszen mi nem gépen szálltunk föléje, hanem minden követ ismerjük.

A kiadvány követi más várostörténeti munkák szerkesztési elveit: kronologikus sorrend, illetve az a tény, hogy a helyi eseményeket beillesztik az ország, vagy akár Európa történelmének eseménysorába. Az első kötet anyaga – mely 2014-ben jelent meg – a reformkorig követi az eseményeket, több évezredet is felölel, és 16 szerző szakmai munkáját dicséri, akik saját szakterületükön, vagy a tárgyalt témákban szaktekintélyeknek számítanak.

A második kötet, mely egy évvel később jelent meg, már egy sokkal rövidebb időszakot ölel fel, hiszen a reformkor idején kezdődik és a XX. század első negyedében zárul. Erre az időszakra jellemző az írott források, levéltári anyagok, sőt kiadványok bősége.

A harmadik kötet 2017-ben látott napvilágot, 1930-tól napjainkig tárgyalja a város történetét. Borítóján a Nagytemplom harangtornyából készített éjszakai várost ábrázoló képpel.

Bár a szakmai szempontoknak megfelelő, történelmi, régészeti, levéltári kutatások alapján készült a könyv, mégsem tartalmaz lábjegyzeteket. Ezáltal talán olyan emberek is bátran forogthatják, akik nem kifejezetten történészek, inkább „csak a téma iránt érdeklődők.”

A mű nagy értéke a különös gonddal összeállított forrás- és irodalomjegyzék (digitális és nyomtatott formában is), mely segítheti a témában való részletesebb elmélyülést, tájékozódást vagy további kutatásokat. A mű végén összefoglaló-kronologikus, vagyis időrendi áttekintés található, mely nagyobb összefüggésében segít elhelyezni a részleteket, témaköröket. Az egyes fejezetek akár a könyvektől függetlenül, önálló tanulmányként is megjelenhettek volna.

A szerzők és a főszerkesztő kitartó munkája mellett szükség volt Jászberény Város Önkormányzatának hathatós támogatására is. Modern korban, a 21. században élünk, egy digitalizált világban, így teljesen természetes, hogy ezek a könyvek a Magyar Elektronikus Digitális könyvtárban is olvashatóak.

A tanulmányokban számtalan utalást találunk a Jászság, illetve Berény vallásos életére. A Nagytemplom tetején a koronával szinte a város jelképévé vált a századok alatt. Különösen érdekes dolgokat tudhatunk meg a templom XVIII. században használt, s az utóbbi időben feltárt kriptájából előkerült leletek alapján. A régészeti leletek is tartalmaznak bőséges adatot a jászok vallásosságáról, de a török kori összeírások, oklevelek, irattári anyagok, tárgyi emlékek is tükrözik a nép lelki irányultságát. Szerves részét képezi a várostörténetnek a jászokkal együtt idetelepült ferences kolostor és a benne lakó testvérek élete, mindennapjai, népnevelő tevékenysége a templomban, a plébánián, a közösségekben, vagy a gimnáziumban.

Mindhárom kötetben helyet kaptak a város „nagyjai”, híres szülöttei, akik valamilyen módon – tudós tevékenységükkel, politikusi ténykedésükkel, vagy lokálpatriótaként – hozzájárultak a város, a Jászság fejlődéséhez. Így olvashatunk a gimnázium neves tanáiról, a város ifjúságának nevelésében betöltött szerepükről. Gergely Adolf, Horti József, Korber Ernő és Józsy Ferenc a természettudományok területén voltak a gimnázium kimagasló-példaadó tanárai. Meg kell emlékezni Apponyi Albert hosszú és gazdag életpályájáról, valamint a Friedvalszky családnak a városban betöltött szerepéről is.

Természetesen egy könyvismertetésben nehéz dolga van a szerzőnek, nem egyszerű eldönteni, mit is emeljen ki a számtalan értékes tanulmány közül. Záró gondolatként ezert álljon itt a legnagyobb „jász ereklyének”, a Lehel-kürtnek történetéből egy kardinális megállapítás: „A Lehel vezér kürtjeként számon tartott tárgy a magyar nemzeti hagyományok egyik ikonjának számít. A ma Jászberényben a Jász Múzeumban őrzött tárgy így nemcsak a Jászság és a múzeum becses ereklyéje, hanem a magyar és a nemzetközi művelődéstörténet kiemelkedő emléke.”

Irodalom

I. Pethő László (főszerk.): Jászberény története a kezdetektől a reformkorig. Jászberény, 2014. Kiadja a Jászsági Évkönyv Alapítvány; Digitális változat: <http://mek.oszk.hu/18100/18167/18167.pdf>

II. Pethő László (főszerk.): Jászberény története a reformkortól a harmincas évekig. Jászberény, 2015. Kiadja a Jászsági Évkönyv Alapítvány; Digitális változat: <http://mek.oszk.hu/18100/18168/?from=rss>

III. Pethő László (főszerk.): Jászberény város története a harmincas évektől az ezredfordulóig. Jászberény, 2017. Kiadja a Jászsági Évkönyv Alapítvány, Digitális változat: <http://mek.oszk.hu/18100/18169/18169.pdf>